

BESLUT

2025-06-09

Dnr SU FV-1034-25

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten

Anders Nilsson
Handläggare
Områdeskansliet för humanvetenskap

Yttrande över betänkandet En socionomutbildning i tiden

Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet En socionomutbildning i tiden SOU 2025:27.

Synpunkter har lämnats av Institutionen för socialt arbete, Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, vilka utgör Områdesnämnden för humanvetenskaps svar, se bilaga.

Remissvaret har på områdesnämndens uppdrag beslutats av vicerektor Yvonne Svanström. Föredragande har varit handläggare Anders Nilsson.

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande

SOU 2025:27. En socionomutbildning i tiden

Sammanfattning

Institutionen har ett antal invändningar i förhållande till de förslag som ges i utredningen, varav vi vill lägga särskild vikt vid följande tre: För det första avstyrker vi förslaget om särskilda examensmål avseende ungdomskriminalitet och menar att sådana kunskaper lämpar sig bättre inom ramen för fortbildning på avancerad nivå. För det andra avstyrker vi förslaget om ett minimikrav om 30 högskolepoäng i ämnet juridik inom ramen för socionomutbildningen. Här menar vi att grundläggande, nödvändiga kunskaper i juridik är viktiga, men att sådana kan ges med ett kursutbud inom intervallet 20-25 högskolepoäng. För det tredje avstyrker vi tillägget om att visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar. Medan det är viktigt att socionomutbildningen är samtidsförankrad ser vi en risk att ett sådant examensmål blir en ingång för politiska problemformuleringar. Utöver dessa invändningar ställer vi oss tveksamma till ytterligare några förslag, vilket preciseras nedan. Bakom yttrandet står Institutionsstyrelsen, Institutionen för socialt arbete.

Övergripande synpunkter

Institutionen för socialt arbete anser att SOU 2025:27 har några tankvärda inspel avseende socionomutbildningen, främst strävan mot en större koherens mellan utbildningarna vid de nitton lärosäten som innehar examinationsrätt. Vi ser också att förslaget avseende ett minimikrav om 30 högskolepoäng VFU är balanserat och viktigt. Däremot finns det några förslag som vi menar är behäftade med problem och slutsatser som baseras på bristfälligt underbyggda premisser.

En första premiss utgörs av en föreställning att socionomer mer eller mindre har en potentiell förmåga att förhindra att ungdomskriminalitet som samhällsfenomen uppstår. Ett grundläggande syfte i det ursprungliga direktivet (Dir 2023:121) är att ”examensmålen för socionomexamen ska ses över i syfte att säkerställa att studenterna får den kunskap och förmåga som krävs för att dels förebygga att barn och unga börjar begå brott, dels bryta en brottslig utveckling och förebygga återfall i brott.” Socionomer besitter förvisso centrala kunskaper och färdigheter att möta människor i kris och dessutom initiera förändringar i deras liv. Men detta innebär knappast att professionen har förmåga att i en avgörande utsträckning reducera sociala problem vilka man på goda grunder kan anta är strukturellt betingade. Sådana problem låter sig svårligen adresseras via sociala interventioner på individ- eller gruppnivå om syftet är att komma tillrätta med deras uppkomst. Därmed riskerar ändrade lärandemål för socionomutbildningen bli ett slag i luften utan några egentliga effekter på den reella problematiken.

En andra tveksam premiss är det narrativ som fått fäste och som hävdar att ”socionomutbildningen inte rustar studenterna för verkligheten”. Narrativet har delvis sitt ursprung i en rapport från SKR (2024), som baseras på fem fokusgruppsintervjuer med chefer inom socialtjänsten. I rapporten låter de cheferna skatta hur väl (i procent) nyutexaminerade socionomer uppfyller ”verksamhetens krav och behov”. Den största andelen chefers svar återfinns inom intervallet 51-75 procent. Utifrån dessa fynd dras slutsatsen att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning för att utveckla socionomprogrammet. Vi vill inte på något sätt hävda att socionomprogrammet inte bör utvecklas (institutionen arbetar med den uppgiften dagligen), men vi menar att SKRs rapport har metodologiska brister och att rapporten dessutom drar en rad tveksamma slutsatser utifrån det starkt begränsade datamaterialet.

Institutionen för socialt arbete har följande invändningar gentemot de föreslagna ändringarna av socionomutbildningen:

Institutionen avstyrker förslaget om ett särskilt examensmål avseende att förebygga ungdomskriminalitet och motverka återfall i brott. Det finns flera

skäl till detta. Socionomutbildningarna i Sverige har under de senaste decennierna medvetet färdats i riktning mot en generalistutbildning, där kunskaper om avgränsade sociala problem och målgrupper snarare bör förvärfvas på avancerad nivå. Även om den gängrelaterade ungdomskriminaliteten under de senaste åren expanderat och tagit sig allt hemskare former, kvarstår det faktum att det kvantitativt sett rör sig om relativt få personer. Som utredningen uppger, rör det sig om färre än 5000 personer ungdomar nationellt. Siffran kan jämföras med några av socionomernas traditionella målgrupper, till exempel 300 000 vuxna med alkoholproblem, 350 000 personer över 65 år med socialtjänstinsatser, 200 000 barn där föräldrar har försörjningsproblem samt 30 000 barn och unga som varierande anledningar är placerade i samhällsvård. Vi vet också att kriminalitet (allvarlig och främst mindre allvarlig kriminalitet) endast står för cirka 6 procent av de anmälningar som görs till socialtjänstens enheter som arbetar med barn och unga (Lundström m fl, 2025). Att införa ett särskilt examensmål för en sådan relativt sett avgränsad grupp som ungdomar som uppvisar kriminellt beteende framstår därmed som omotiverat.

Institutionen avstyrker förslaget om att införa ett krav på 30 högskolepoäng i juridik. Vi menar att juridik naturligtvis är ett viktigt inslag i socionomutbildningen, men att det är fullt möjligt att ge blivande socionomer grundläggande och tillräckliga kunskaper inom juridik med ett mindre omfattande kursutbud (20-25 poäng). Det är inte heller så, att en rent kvantitativ reglering av juridikens omfattning i Högskoleförordningen skulle säkerställa en ändamålsenlig sammansättning av juridikkurser bland de olika socionomutbildningarna som ges nationellt. Dessutom är det naturligtvis så, att en ökad detaljreglering av Högskoleförordningen avseende obligatoriska kurser får negativa bieffekter på utbildningen som helhet. Det kommer alltså att innebära att viktiga kurser måste stryka på foten i den trots allt trånga sektor som en programutbildning utgör.

Institutionen för socialt arbete avstyrker också förslaget att införa en formulering om att "visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området" i examensmålen. Det är självklart viktigt att socionomutbildningen

är förankrad i sin samtid och följer utvecklingen i samhället. Dock anser institutionen att föreslagna lydelse är problematisk, då det som uppfattas som aktuellt kan variera beroende på exempelvis politisk kontext. Det finns således en risk att ett sådant examensmål kommer att fungera som en ingång för politiskt definierade problemformuleringar.

Utöver de invändningar som hittills angetts ifrågasätter institutionen för socialt arbete ett flertal revisioner av examensmålen som antingen förefaller poänglösa eller löser vissa problem genom att introducera nya.

Institutionen har inget principiellt emot tillägget att ”kritiskt granska, bedöma och använda relevant information samt att diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika målgrupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten” men anser att föreslagen formulering är mycket omfattande. Målet om att kunna diskutera med olika målgrupper och bidra till utveckling av yrket och verksamheten är dessutom svårt/omöjligt att examinera under grundutbildningen.

De tillkomna preciseringarna av målgrupper i kunskapsmålen (unga, äldre och personer med funktionsnedsättning samt tillägget om hedersrelaterat våld och förtryck) har sannolikt som avsikt att säkerställa att dessa grupper inte förbises i undervisningen. Samtidigt riskerar dylika preciseringar att utelämna andra grupper som också kan befinna i social utsatthet men inte namnges i texten. Med andra ord introducerar revisionerna problem i förhållande att fånga potentiella målgrupper.

Flera av de övriga förslagen på förändringar av examensmålen består av redaktionella justeringar och omstruktureringar. De redaktionella justeringarna, såsom borttagandet av *förståelse* i det andra kunskapsmålet, samt ändringen i lydelsen om förmågan att *tillämpa författningar* i färdighetsmålen innebär sannolikt ingen större förändring av innehållet på socionomutbildningen. Det gör sannolikt inte heller förflyttningen och

justeringen av skrivelsen om lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper. Den nya formuleringen om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet kan ses om en precisering av redan gällande principer enligt högskolelagen.

Bakom detta yttrande står Institutionsstyrelsen, Institutionen för socialt arbete:

Stefan Wiklund, professor, prefekt, ordförande

Emelie Shanks, docent, stf prefekt, vice ordförande,

Åke Bergmark, professor, tf lärar- och forskarrepresentant

Patrik Karlsson, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Ulla-Karin Schön, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Palle Storm, docent, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Ninive von Greiff, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Katarina Thorén, fil dr, lärar- och forskarrepresentant, suppleant

Joakim Isaksson, docent, lärar- och forskarrepresentant, suppleant.

Hanna Linell, fil dr lärar-/ lärar- och forskarrepresentant, suppleant

Ann-Sofie Bergman, docent, lärar- och forskarrepresentant, suppleant

Hans Dahlén, representant verksamhetsstödet, ordinarie ledamot

Anna Smith, representant verksamhetsstödet, ordinarie ledamot.

Fanni Biesiada, studeranderepresentant doktorander, ordinarie ledamot.

Staffan Remes, studeranderepresentant grundutbildning, ordinarie ledamot

Betiel Msghina, studeranderepresentant grundutbildning, ordinarie ledamot

Anna Bäckman, representant verksamhetsstödet, suppleant

Eva Marklund, representant verksamhetsstödet, suppleant

Sara Witzell, studeranderepresentant doktorander, suppleant

Martin Vahedi, studeranderepresentant grundutbildningen, suppleant.

Referenser

SKR (2024) Socionomprogrammet. En undersökning om hur socionomprogrammet kan utvecklas. Stockholm: SKR.

Lundström, T., Pålsson; D., Sallnäs, M. & Wiklund, S (2025) People processing in the Swedish child welfare system. *European Journal of Social Work* (under review)

Yttrande

SOU 2025:27. En socionomutbildning i tiden

Sammanfattning

Institutionen har ett antal invändningar i förhållande till de förslag som ges i utredningen, varav vi vill lägga särskild vikt vid följande tre: För det första avstyrker vi förslaget om särskilda examensmål avseende ungdomskriminalitet och menar att sådana kunskaper lämpar sig bättre inom ramen för fortbildning på avancerad nivå. För det andra avstyrker vi förslaget om ett minimikrav om 30 högskolepoäng i ämnet juridik inom ramen för socionomutbildningen. Här menar vi att grundläggande, nödvändiga kunskaper i juridik är viktiga, men att sådana kan ges med ett kursutbud inom intervallet 20-25 högskolepoäng. För det tredje avstyrker vi tillägget om att visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar. Medan det är viktigt att socionomutbildningen är samtidsförankrad ser vi en risk att ett sådant examensmål blir en ingång för politiska problemformuleringar. Utöver dessa invändningar ställer vi oss tveksamma till ytterligare några förslag, vilket preciseras nedan. Bakom yttrandet står Institutionsstyrelsen, Institutionen för socialt arbete.

Övergripande synpunkter

Institutionen för socialt arbete anser att SOU 2025:27 har några tänkvärda inspel avseende socionomutbildningen, främst strävan mot en större koherens mellan utbildningarna vid de nitton lärosäten som innehar examinationsrätt. Vi ser också att förslaget avseende ett minimikrav om 30 högskolepoäng VFU är balanserat och viktigt. Däremot finns det några förslag som vi menar är behäftade med problem och slutsatser som baseras på bristfälligt underbyggda premisser.

En första premiss utgörs av en föreställning att socionomer mer eller mindre har en potentiell förmåga att förhindra att ungdomskriminalitet som samhällsfenomen uppstår. Ett grundläggande syfte i det ursprungliga direktivet (Dir 2023:121) är att ”examensmålen för socionomexamen ska ses över i syfte att säkerställa att studenterna får den kunskap och förmåga som krävs för att dels förebygga att barn och unga börjar begå brott, dels bryta en brottslig utveckling och förebygga återfall i brott.” Socionomer besitter förvisso centrala kunskaper och färdigheter att möta människor i kris och dessutom initiera förändringar i deras liv. Men detta innebär knappast att professionen har förmåga att i en avgörande utsträckning reducera sociala problem vilka man på goda grunder kan anta är strukturellt betingade. Sådana problem låter sig svårligen adresseras via sociala interventioner på individ- eller gruppnivå om syftet är att komma tillrätta med deras uppkomst. Därmed riskerar ändrade lärandemål för socionomutbildningen bli ett slag i luften utan några egentliga effekter på den reella problematiken.

En andra tveksam premiss är det narrativ som fått fäste och som hävdar att ”socioinomutbildningen inte rustar studenterna för verkligheten”. Narrativet har delvis sitt ursprung i en rapport från SKR (2024), som baseras på fem fokusgruppsintervjuer med chefer inom socialtjänsten. I rapporten låter de cheferna skatta hur väl (i procent) nyutexaminerade socionomer uppfyller ”verksamhetens krav och behov”. Den största andelen chefers svar återfinns inom intervallet 51-75 procent. Utifrån dessa fynd dras slutsatsen att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning för att utveckla socioinomprogrammet. Vi vill inte på något sätt hävda att socioinomprogrammet inte bör utvecklas (institutionen arbetar med den uppgiften dagligen), men vi menar att SKRs rapport har metodologiska brister och att rapporten dessutom drar en rad tveksamma slutsatser utifrån det starkt begränsade datamaterialet.

Institutionen för socialt arbete har följande invändningar gentemot de föreslagna ändringarna av socioinomutbildningen:

Institutionen avstyrker förslaget om ett särskilt examensmål avseende att förebygga ungdomskriminalitet och motverka återfall i brott. Det finns flera skäl till detta. Socioinomutbildningarna i Sverige har under de senaste decennierna medvetet färdats i riktning mot en generalistutbildning, där kunskaper om avgränsade sociala problem och målgrupper snarare bör förvärfvas på avancerad nivå. Även om den gängrelaterade ungdomskriminaliteten under de senaste åren expanderat och tagit sig allt hemskare former, kvarstår det faktum att det kvantitativt sett rör sig om relativt få personer. Som utredningen uppger, rör det sig om färre än 5000 personer ungdomar nationellt. Siffran kan jämföras med några av socioinomernas traditionella målgrupper, till exempel 300 000 vuxna med alkoholproblem, 350 000 personer över 65 år med socialtjänstinsatser, 200 000 barn där föräldrar har försörjningsproblem samt 30 000 barn och unga som varierande anledningar är placerade i samhällsvård. Vi vet också att kriminalitet (allvarlig och främst mindre allvarlig kriminalitet) endast står för cirka 6 procent av de anmälningar som görs till socialtjänstens enheter som arbetar med barn och unga (Lundström m fl, 2025). Att införa ett särskilt examensmål för en sådan relativt sett avgränsad grupp som ungdomar som uppvisar kriminellt beteende framstår därmed som omotiverat.

Institutionen avstyrker förslaget om att införa ett krav på 30 högskolepoäng i juridik. Vi menar att juridik naturligtvis är ett viktigt inslag i socioinomutbildningen, men att det är fullt möjligt att ge blivande socionomer grundläggande och tillräckliga kunskaper inom juridik med ett mindre omfattande kursutbud (20-25 poäng). Det är inte heller så, att en rent kvantitativ reglering av juridikens omfattning i Högskoleförordningen skulle säkerställa en ändamålsenlig sammansättning av juridikkurser bland de olika socioinomutbildningarna som ges nationellt. Dessutom är det naturligtvis så, att en ökad detaljreglering av Högskoleförordningen avseende obligatoriska kurser får negativa bieffekter på utbildningen som helhet. Det kommer alltså att innebära att viktiga kurser måste stryka på foten i den trots allt trånga sektor som en programutbildning utgör.

Institutionen för socialt arbete avstyrker också förslaget att införa en formulering om att ”visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området” i examensmålen. Det är självklart

viktigt att socionomutbildningen är förankrad i sin samtid och följer utvecklingen i samhället. Dock anser institutionen att föreslagna lydelse är problematisk, då det som uppfattas som aktuellt kan variera beroende på exempelvis politisk kontext. Det finns således en risk att ett sådant examensmål kommer att fungera som en ingång för politiskt definierade problemformuleringar.

Utöver de invändningar som hittills angetts ifrågasätter institutionen för socialt arbete ett flertal revisioner av examensmålen som antingen förefaller poänglösa eller löser vissa problem genom att introducera nya.

Institutionen har inget principiellt emot tillägget att ”kritiskt granska, bedöma och använda relevant information samt att diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika målgrupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten” men anser att föreslagen formulering är mycket omfattande. Målet om att kunna diskutera med olika målgrupper och bidra till utveckling av yrket och verksamheten är dessutom svårt/omöjligt att examinera under grundutbildningen.

De tillkomna preciseringarna av målgrupper i kunskapsmålen (unga, äldre och personer med funktionsnedsättning samt tillägget om hedersrelaterat våld och förtryck) har sannolikt som avsikt att säkerställa att dessa grupper inte förbises i undervisningen. Samtidigt riskerar dylika preciseringar att utelämna andra grupper som också kan befinna i social utsatthet men inte namnges i texten. Med andra ord introducerar revisionerna problem i förhållande att fånga potentiella målgrupper.

Flera av de övriga förslagen på förändringar av examensmålen består av redaktionella justeringar och omstruktureringar. De redaktionella justeringarna, såsom borttagandet av *förståelse* i det andra kunskapsmålet, samt ändringen i lydelsen om förmågan att *tillämpa författningar* i färdighetsmålen innebär sannolikt ingen större förändring av innehållet på socionomutbildningen. Det gör sannolikt inte heller förflyttningen och justeringen av skrivelsen om lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper. Den nya formuleringen om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet kan ses som en precisering av redan gällande principer enligt högskolelagen.

Bakom detta yttrande står Institutionsstyrelsen, Institutionen för socialt arbete:

Stefan Wiklund, professor, prefekt, ordförande

Emelie Shanks, docent, stf prefekt, vice ordförande,

Åke Bergmark, professor, tf lärar- och forskarrepresentant

Patrik Karlsson, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Ulla-Karin Schön, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Palle Storm, docent, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Ninive von Greiff, professor, lärar- och forskarrepresentant, ordinarie ledamot

Katarina Thorén, fil dr, lärar- och forskarrepresentant, suppleant

Joakim Isaksson, docent, lärar- och forskarrepresentant, suppleant.

Hanna Linell, fil dr lärar-/ lärar- och forskarrepresentant, suppleant

Ann-Sofie Bergman, docent, lärar- och forskarrepresentant, suppleant
Hans Dahlén, representant verksamhetsstödet, ordinarie ledamot
Anna Smith, representant verksamhetsstödet, ordinarie ledamot.
Fanni Biesiada, studeranderepresentant doktorander, ordinarie ledamot.
Staffan Remes, studeranderepresentant grundutbildning, ordinarie ledamot
Betiel Msghina, studeranderepresentant grundutbildning, ordinarie ledamot

Anna Bäckman, representant verksamhetsstödet, suppleant
Eva Marklund, representant verksamhetsstödet, suppleant
Sara Witzell, studeranderepresentant doktorander, suppleant
Martin Vahedi, studeranderepresentant grundutbildningen, suppleant.

Referenser

SKR (2024) Socionomprogrammet. En undersökning om hur socionomprogrammet kan utvecklas. Stockholm: SKR.

Lundström, T., Pålsson; D., Sallnäs, M. & Wiklund, S (2025) People processing in the Swedish child welfare system. *European Journal of Social Work* (under review)